

Sydvestsjællands Museum
Storegade 17
4180 Sorø
Tlf.nr. +45 57 83 40 63
Mail: kontor@vestmuseum.dk

SVM 01258-2
Vemmelev V1
Tårnborg Sogn
040319 – SB - 197
KUAS j.nr. 2009-7.24.02/SVM-0001

Bygherrerapport for undersøgelse af 3 arkæologiske interesseområder med jernalderbebyggelse på byggemodningsareal ved Vemmelev. Arealet bliver udstykket til industrigrunde af Slagelse Kommune.

Undersøgelsen fandt sted i perioden 23. marts til 24. april 2009.

Der arbejdes med muldafrømning ved felt 2 d. 24 marts 2009.

Af Henrik Høier, daglig leder af undersøgelsen.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Kulturhistorisk redegørelse	4
3. Undersøgelsens perspektiver.....	14
4. Baggrund og begrundelse for udgravningen.....	14
5. Landskabet	14
6. Andre fortidsminder i området.....	16
7. Udgravningens data.....	17
8. Udgravningens metode	17
9. Dataliste	18
10. Tidstavle.....	18
11. Litteratur.	19

Bilag 1: Oversigtsplaner til felt 1 med Husene K10 & K11 samt øvrige anlæg i feltet.

Bilag 2: Oversigtsplaner til felt 2 med Husene K5, K6 K7, K8 & K9 samt øvrige anlæg.

Bilag 3: Oversigtsplaner til felt 3 med Husene K1, K2, K3 & K4 samt de øvrige anlæg i feltet.

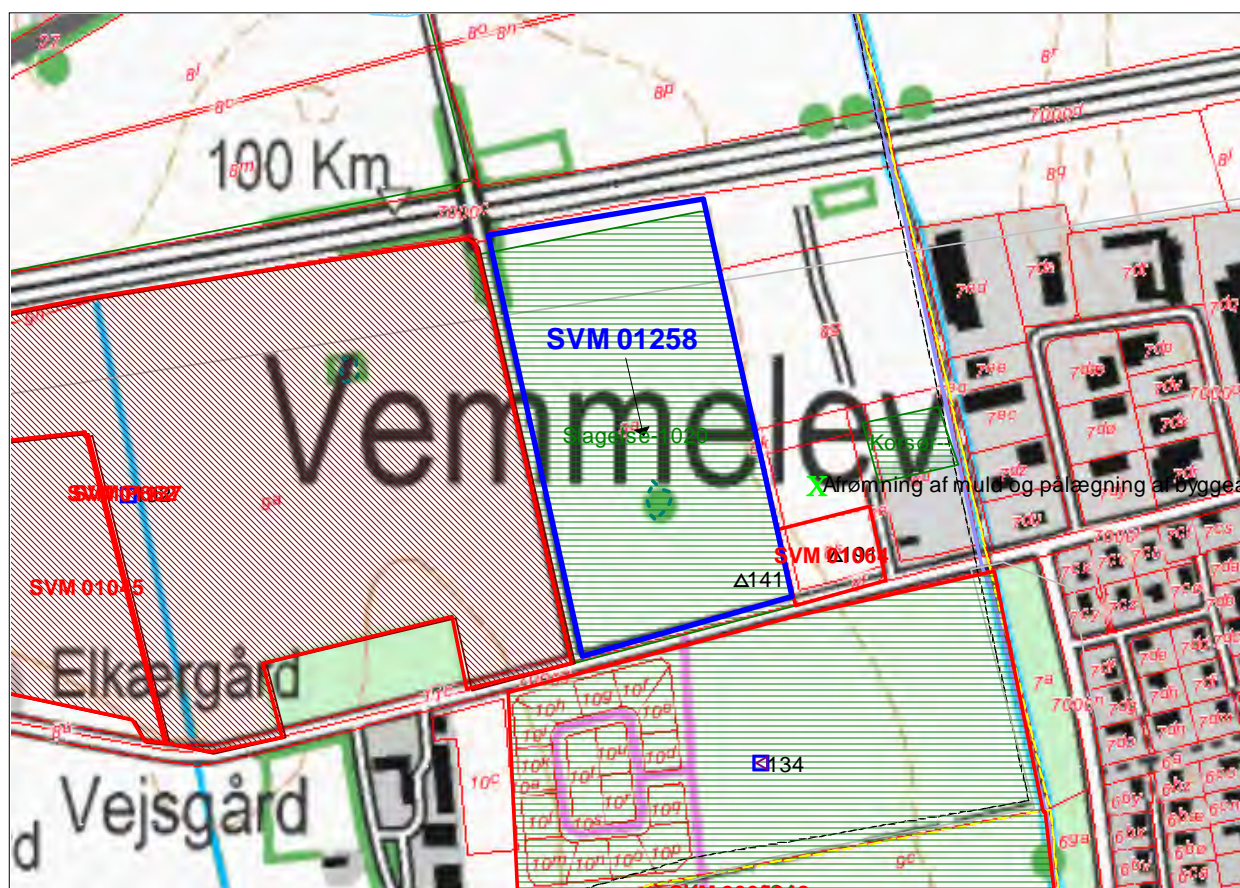
1. Indledning

Denne arkæologiske undersøgelse er forårsaget af, at Slagelse Kommune udstykker sagsarealet til industrigrunde. Ifølge de nuværende tegninger skal området udstykkes til henholdsvis tre større grunde på ca. 13.500m² og to mindre grunde på ca. 6.700m². (Jvf. Slagelse Kommunes lokalplan nr.1020).

Det samlede sagsareal, der er opgivet til ca. 58.000m², er beliggende på matr. 8a af Tjæreby by, Tårnberg sogn umiddelbart nordvest for Vemmelev by.

Museet foretog i januar 2009 en arkæologisk forundersøgelse på arealet, der resulterede i udpegelsen af tre arkæologiske interesseområder på tilsammen 6.505m².

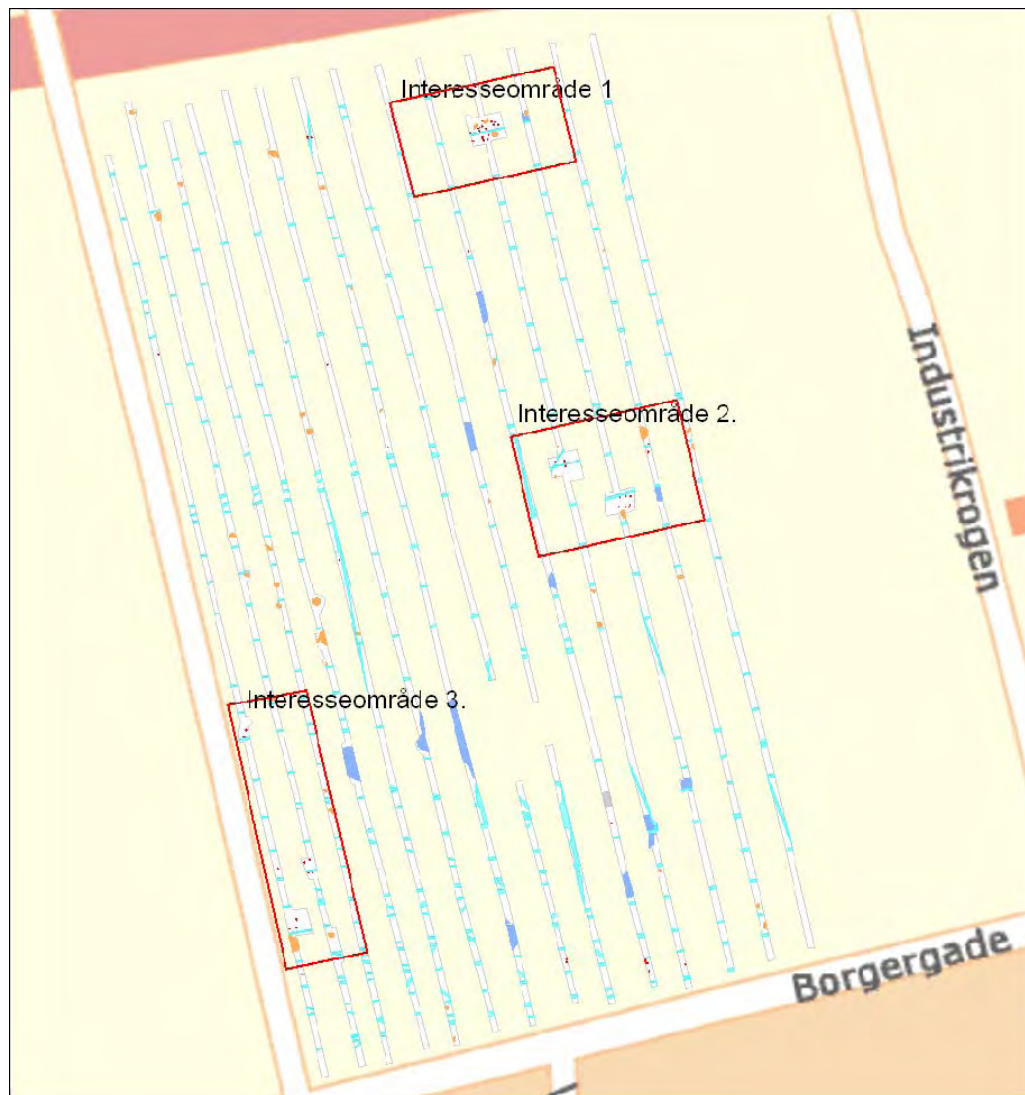
Undersøgelsen er finansieret af bygherre, Slagelse Kommune.

Placeringen af sagsarealet til SVM 01258-2 vist med blå indramning ca. midt i kortudsnittet. Baggrundskort: Kort 25, aktuelt: 09-06 -2009 © KMS.

2. Kulturhistorisk redegørelse

Ved undersøgelsen undersøgte vi tre arkæologiske interesseområder med spor efter bebyggelse fra jernalderen, der var blevet udfærdiget på baggrund af de arkæologiske resultater fra den indledende forundersøgelse i begyndelsen af 2009.

De tre undersøgte interesseområder indsat på kortudsnit over området. © KMS

Indenfor de tre arealer, der arealmæssigt udgør 6.505m², registrerede vi ved nævnte forundersøgelse talrige forhistoriske nedgravninger, som vi i vores arkæologiske fagsprog ofte benævner ”arkæologiske anlæg”.

Denne efterfølgende regulære udgravning af de tre arealer har med al tydelighed vist, at vi er inde på et bebyggelsesområde med mange nedgravninger fra jernalderen. I alt har vi registreret næsten 400 nedgravninger af oldtidskarakter. Nedgravningerne (anlæggene) domineres af hovedtyper som stolpehuller, diverse gruber (affalds- og/eller arbejdsgruber) samt ildsteder og kogegruber.

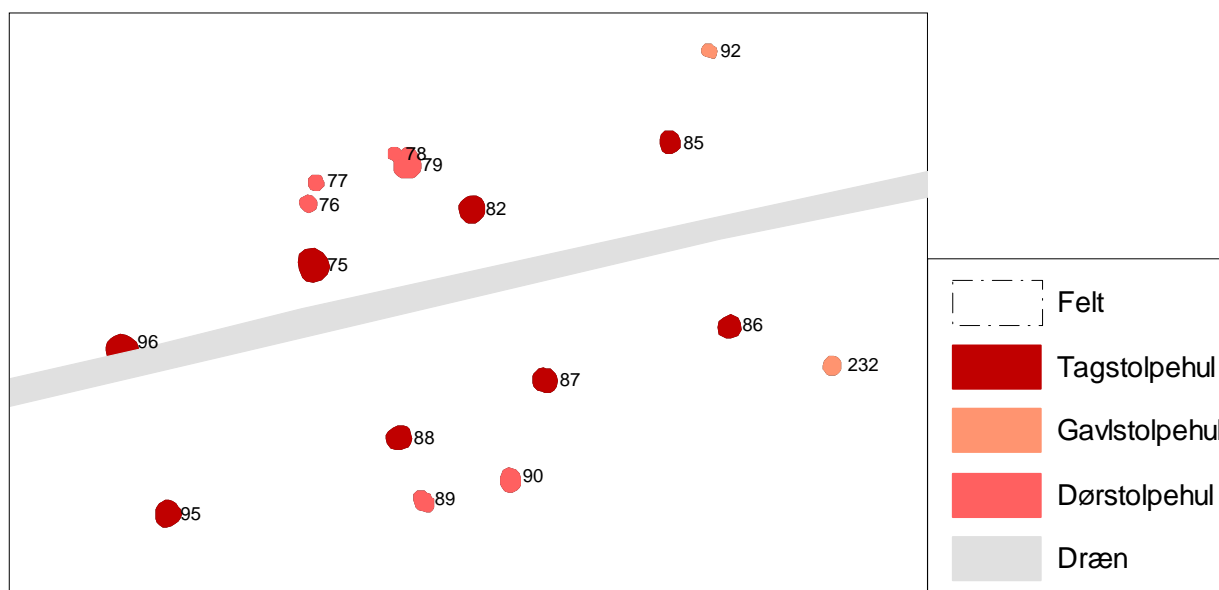
Vigtigst er dog registreringen af 11 ca. øst/vest orienterede jernalderhuse som vi tolker som ni langhuse og to tilhørende udbygninger eller økonomibygninger. I det følgende vil nogle udvalgte huseksempler fra de tre felter blive omtalt (jvf. bilagene 1 til 3).

På felt 1 registrerede vi de to hustomter, der er registreret som K10 og K11 ved undersøgelsen (se også bilag 1). Benævnelsen K står for "Konstruktion" og skyldes rent praktiske forhold i vores computersystemer.

Hus K.10 ligger nærmest centralt i felt 1 og tolkes som et ca. 9 meter langt og ca. 5,5 meter bredt beboelseshus, mens hus K11 er en tilhørende lille udbygning eller økonomibygning der udgøres af blot fire nedgravede stolper, der har dannet en mindre bygning på blot ca. 3 gange 3 meter.

Hus K10 markeret med rødmalede stokke ud for de enkelte stolpehuller. Set fra øst.

Stolpehullerne til Hus K10 på felt 1 vist med røde farvesignaturer.

Huset har dog været noget længere, idet de 9 meter er målt fra midt af vestligste tagbærende stolpe til midt af østligste tagbærende stolpe, hvilket så vil sige at der må tillægges en afstand fra disse stolpehuller og ud til selve husgavlene. Husbredden er derimod nok noget mere sikker, idet de to modstående indgangspartier midt på bygningen må formodes at indikere vægafstanden til de tagbærende stolper og dermed husets bredde. Bemærk at indgangspartiet er lidt forskubbet mod vest i forhold til bygningens midterakse (se også Hus K5)

Hus K10 er ret "velbevaret" i forhold til hvad vi ofte registrerer, og de to bevarede modstående indgangspartier på husets midte er en parallel til hus K5 i felt 3 og tilsvarende hustomter fundet lidt mod vest på de to Spæncom-grunde (se journalnumrene SVM 01137 & SVM 01045).

Eksempel på hvordan den mørkere fyld viser nedgravningen til et stolpehul. Anlæg 87 tilhørende Hus K10 set fra øst. Målepinden er 2 x 20 cm bred.

På felt 2 fandt vi huskonstruktioner som vi har registreret som bygningerne K5 til K9, hvoraf et par skal fremhæves her. De øvrige huse og andre anlæg på feltet kan ses på bilag 2.

Som et godt huseksempel fra felt 2 kan fremhæves Hus K5. Denne bygning er et langhus der, som det eneste af de fundne, har bevaret rester af det tilhørende ildsted. Den nordlige del af ildstedet er delvist fjernet af et moderne dræn, men vi kunne sagtens dokumentere ildstedet ud fra den bevarede sydlige del. Ildstedet er placeret imellem de to modstående indgangspartier, hvilket kan synes upraktisk, men måske skyldes det forhold, at man derved nemmere har kunnet ”lufte ud”.

Ildstedet i hus K5. Profilet set fra nord. Målepinden er 40 cm bred.

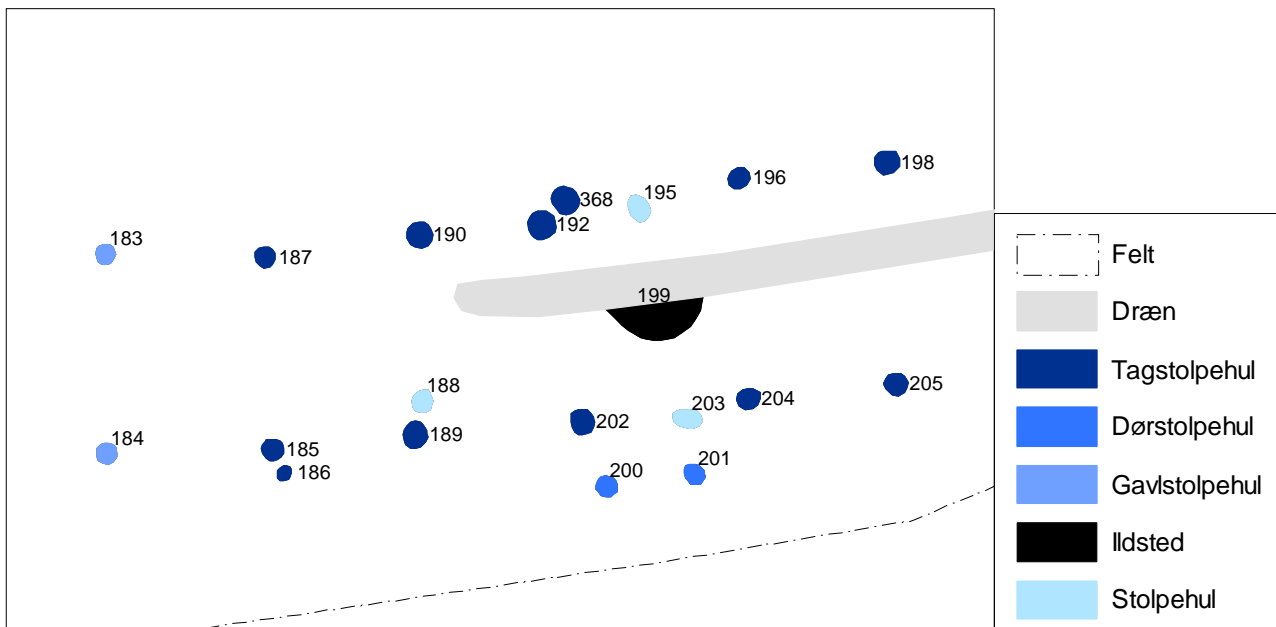
Selve huset er ca. 11,5 meter langt og ca. 5 meter bredt. Huset har rester af et indgangsparti bevaret ca. midt på langvæggen og er dermed en parallel til Hus K10 i felt 1.

I modsætning til Hus K10 har hus K5 dog et lidt mod øst forskudt indgangsparti i forhold til husets midterområde.

Foran det nordlige indgangsparti registrerede vi et forholdsvis tyndt mørkt lag, som vi tolker som en slags ”nedslidning” som følge af ”trafik” i dette indgangsområde (se bilag 2).

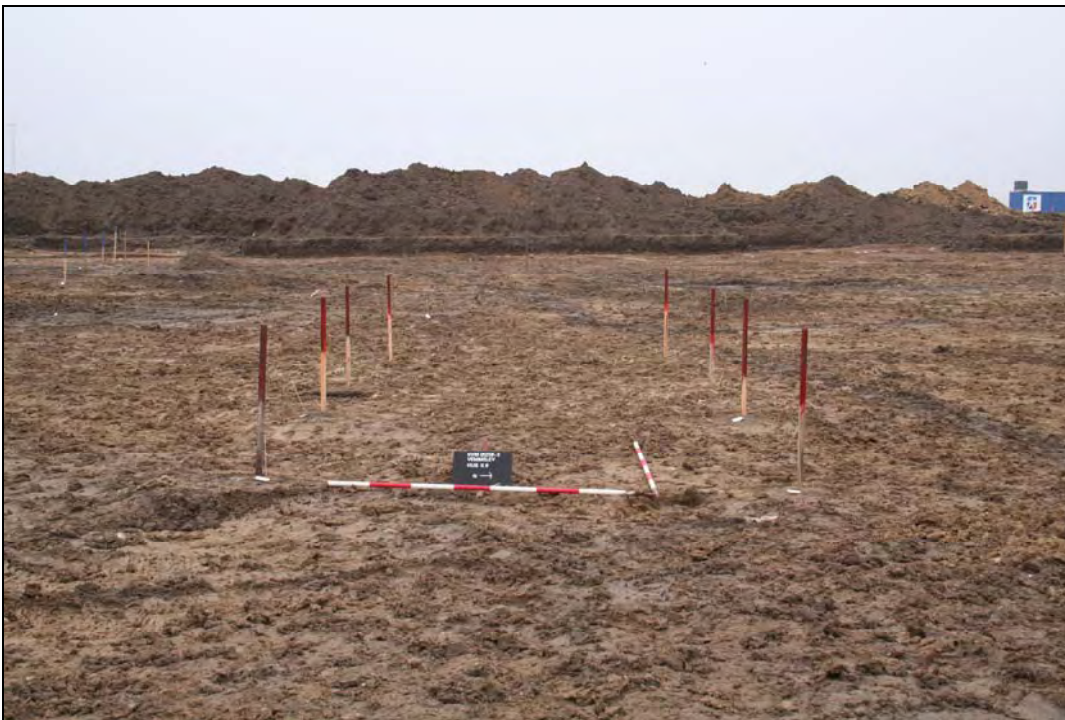
Hus K5 markeret med blåmalede træstokke ved stolpehullerne. Set fra øst.
 Det mørkere område ca. midt i huset bag fototavlen er resterne af ildstedet.

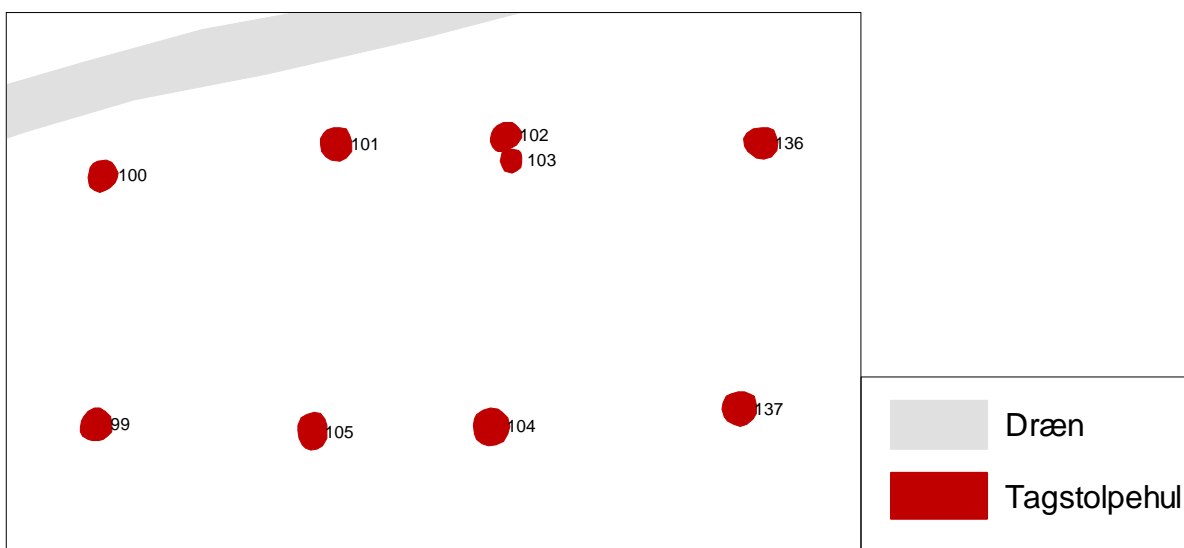
Samme Hus K5 på felt 2 vist med blå farvesignaturer. Bemærk det centralt placerede ildsted og de bevarede rester af indgangspartiet ca. midt på bygningen.

En anden nævneværdig bygning i felt 2 er Hus K9. Hus K9 er et langhus beliggende syd for Hus K8 og helt parallelt med dette i det sydøstlige hjørne af felt 2. Længden er syv meter og bredden ca. tre meter (bredest på midten), hertil skal så tillægges den ikke længere dokumenterbare afstand fra stolpehullerne til henholdsvis væg og gavl. Man må derfor antage, at huset har været omtrentligt 10 x 6 meter.

Hus K9 påkalder sig speciel interesse idet de otte tagbærende stolper synes at indikere et svagt buet forløb! Denne detalje er usædvanlig for en jernalderbebyggelse, der foreløbigt dateres til tiden omkring Kr. fødsel. Huse med svagt buede konstruktionsforløb/vægforløb plejer at blive dateret til lidt senere perioder af jernalderen. Det er derfor meget spændende, hvis dette Hus K9 efterfølgende kan C-14 dateres til ældre jernalder via materiale fundet i nedgravningerne til de tagbærende stolper.

Hus K9 markeret med rødmaledede stokke ved stolpehullerne. Set fra øst.

Hus K9 på felt 2 vist med røde farvesignaturer. Bemærk det omtalte lidt buede forløb.

Indenfor felt 3 registrerede vi huskonstruktionerne benævnt Hus K1 til K4. Husene og de øvrige anlæg fundet i felt 3 fremgår af bilag 3.

Hus K1 til K4 er jernalderhuse af typer som de allerede omtalte. Det er i denne forbindelse vigtigt at bemærke, at vi umiddelbart vest for dette felt 3 har registreret lignende huse inde på den tilstødende "Spæncom" grund (SVM 01137). De her fundne hustomter er dog endnu ikke nærmere undersøgt.

Udover stolpehuller registrerede vi en del affalds- og/eller arbejdsgruber, lidt ildsteder, kogegruber, et nedsat forrådskar samt et par brønde. Flere af gruberne er ret store. En mulighed er, at sådanne store nedgravede gruber oprindeligt har fungeret som lertagningsgruber, som så sekundært er blevet opfyldt med affald fra bebyggelsesområdet. Man har i jernalderen haft brug for store mængder ler bl.a. til husenes lerklinede vægge.

Den ene brønd kan på baggrund af det deri fundne keramikmateriale dateres til yngre stenalder. Bortset fra dette ene anlæg registrerede vi intet, der peger på en anden datering end jernalder i forhold til det arkæologiske fundmateriale og huskonstruktionerne.

Sammenfattende tolker vi de registrerede hustomter og øvrige nedgravninger i de tre udgravningsfelter som repræsenterende tre gårdsenheder eller gårdsanlæg med tilhørende aktivitetsområder, som godt kan have fungeret samtidigt. Imidlertid er der også den mulighed at materialet repræsenterer én eller et par gårde, der flytter lidt rundt indenfor et mindre lokalområde indenfor en lidt længerevarende periode. Dette kan dateringsmæssigt ikke afgøres nærmere før end vi evt. får mere nuancerede dateringer via eventuelle kommende C-14 dateringer af organisk materiale fra stolpehullerne m.v.

Husenes grundkonstruktioner synes at være forholdsvis ensartede, hvad angår selve hustypologien som vi kender den fra denne periode, men det er interessant at bemærke, at der ved tre bygninger ser ud til at være svagt buede forløb ved de tagbærende stolpesæt.

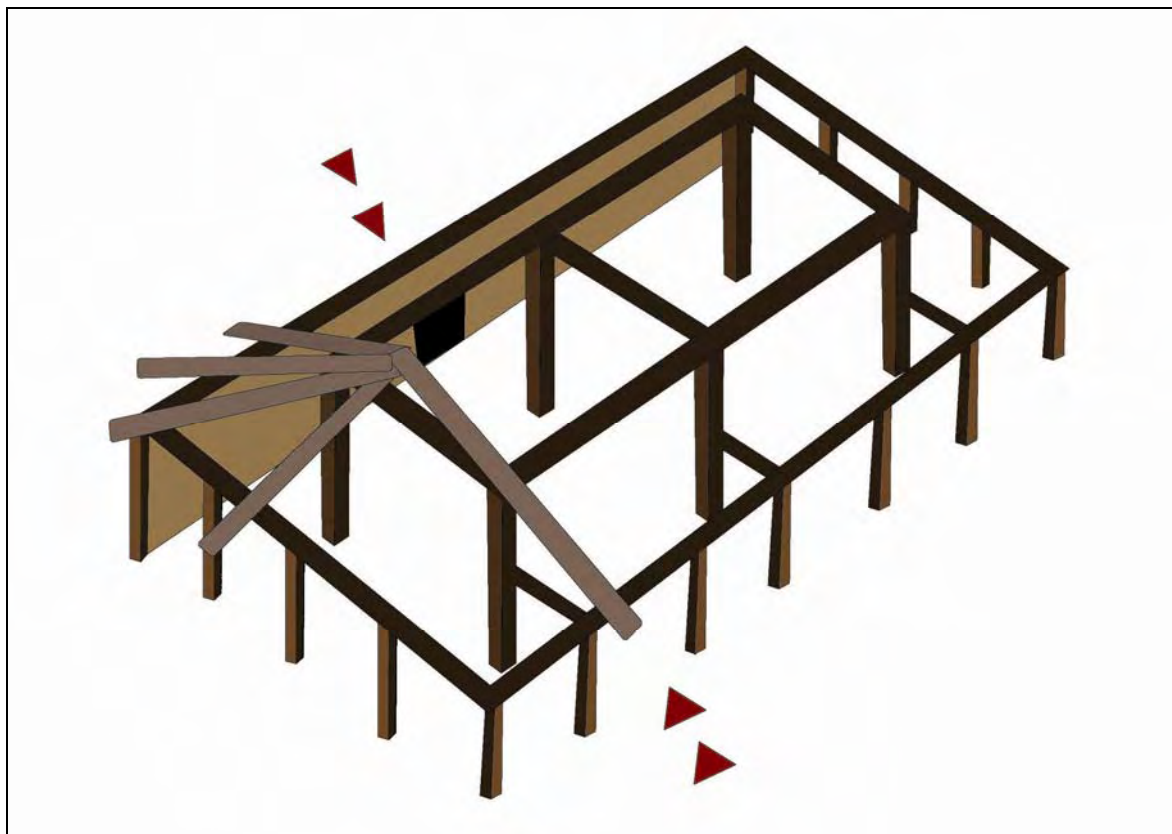
En anden interessant detalje er, at vi ved de tidligere undersøgte arealer på de to Spæncomgrunde mod vest fandt lignende hustyper, dog ingen med det nævnte buede forløb. Disse huse blev C-14 dateret til sidste del af Førromersk Jernalder, dvs. perioden op mod Kristi fødsel.

Under alle omstændigheder skal de efterhånden mange registreringer af jernalderhuse i dette lokalområde ses i sammenhæng hvis/når man skal arbejde videre med jernalderbebyggelsen i Vemmelevområdet.

Generelt om jernalderens bebyggelse:

Jernalderens bebyggelse bestod af gårdsenheder, der enten kunne ligge for sig selv eller indgå som del af en større, samlet landsby. Den enkelte gårdsenhed bestod typisk af et langhus til beboelse samt en eller flere mindre økonomibygninger til opstaldning af dyr og opbevaring af hør/korn m.v. Langhuset er en treskibet bygning, hvilket vil sige, at huset består af to rækker tagbærende stolper, som inddeler rummet i tre langsgående rum. Langhusenes dimensioner varierer en del afhængigt af deres datering og formodentlig også deres anvendelse. Oftest måler beboelseshusene mellem 10 og 30 meter i længden og 4 til 6 meter i bredden. Økonomibygningerne er ofte mindre og kan bestå af helt ned til 4 tagbærende stolper, svarende til 2 sæt som vi eksempelvis ser det her ved hus K11. Som hustype består jernalderhuset af en trækonstruktion med jordgravede stolper, der øverst bærer tværgående remme, der igen bærer selve taget. Taget har formodentlig bestået af let tilgængelige materialer som f.eks. strå, tørv, tagrør eller lign, men reelt ved vi ikke ret meget om tagenes udseende i perioden. Væggene bestod som regel af gren- eller risfletværk med påklasket ler – en konstruktion som i princippet er fortsat helt frem til nutiden i det velkendte bindingsværkshus med lerklinede tavler. Vore undersøgelser i de senere år har dog vist, at væggene også kunne være bygget af lyng- eller græstørv.

I nogle af husene kan det dokumenteres, at der har været stald i østenden og beboelse i vestenden ofte med et ildsted placeret midt i beboelsesdelen som eksempelvis ved Hus K5 på felt 2.

Principskitse af et jernalderhus der ofte har haft beboelse i vest og stald i øst. Pilene indikerer indgangspartier. © SVM]

Fundmaterialet

I flere anlæg fandt vi keramikskår af jernalderkarakter samt knogle- og tandmateriale fra de husdyr, der har været på jernalderbopladsen i dens funktionstid.

Der foreligger fra denne undersøgelse ialt 22 fundnumre – nummeret som fortløbende X-numre. Umiddelbart kan knogler og tænder fra arterne; ko, hest, får/ged og svin identificeres i dette materiale. Disse arter kan dermed dokumenteres at have været repræsenteret i stedets husdyrbesætning. Når faunamaterialet bliver nærmere gennemgået, vil det sandsynligvis kunne tilvejebringe yderligere oplysninger omkring tamdyrene.

Fra flere stolpehuller og gruber er fremkommet frø/korn og andet organisk materiale ved den efterfølgende flotering (vandsoldning) på museet. Herved får vi, når materialet senere bliver analyseret, et indblik i de plantearter der har eksisteret i området i anlæggenes funktionstid eller perioden kort derefter.

Et enkelt anlæg på felt 3 indeholdt keramik af en type, der kan dateres til yngre stenalder.

X-1. Knogle- og tandmateriale fra husdyr. Fremkommet i en større grube i felt 3.

X-2. Keramik af jernalderkarakter fundet i grube i felt 3.

X-10. Keramik med ornamentik fra yngre stenalder. Fra et brøndlignende anlæg i felt 3.

3. Undersøgelsens perspektiver

Resultaterne af denne udgravning har med ni langhuse og to udbygninger givet vigtige informationer om jernalderens bebyggelse i området, især fordi den skal ses i sammenhæng med den registrerede jernalderbebyggelse mod syd ved Vejsgårdsparken og mod vest på de to Spæncomgrunde.

Forud for disse undersøgelser kendte vi ikke meget til jernalderens bebyggelse i området ved Vemmelev. Derfor er en undersøgelse som denne med til at nuancere billedet af jernalderbebyggelsen i nærområdet endnu mere.

Det er f.eks. en særdeles interessant iagttagelse, at man har placeret jernalderbebyggelsen på dette lavtliggende område, der forud for inddæmningsarbejdet i 1800-tallet lå forholdsvis kystnært.

Tilsvarende vil de kommende naturvidenskabelige undersøgelser (makrofossilanalyser og C-14 dateringer) af materiale fra denne undersøgelse kunne tilvejebringe mere information omkring tilstedeværende plantearter m.v. samt en nøjere datering af husene (se metodeafsnittet nedenfor).

Det skal i denne forbindelse tilføjes, at arbejdsgangen i forbindelse med sådanne

naturvidenskabelige undersøgelser har en vis tid, og resultaterne foreligger næppe før ultimo 2009.

Oplysningerne ved en plads som denne kan også bruges mere overordnet, da de kan anvendes til belysning af bosættelsesmønstret på Sjælland i jernalderen, og dermed give informationer til den generelle opfattelse af jernalderbebyggelsen i Danmark.

4. Baggrund og begrundelse for udgravningen

Vi foretog en arkæologisk prøveundersøgelse på sagsarealet i dagene 19 til 30. januar 2009.

Undersøgelsen resulterede i fund af stolpehulskoncentrationer og andre forhistoriske nedgravninger fra jernalderen indenfor tre områder. Vi vurderede, at en regulær arkæologisk udgravning var nødvendig indenfor disse tre interesseområder, idet de væsentlige arkæologiske spor ellers ville blive destrueret i forbindelse med de kommende store jordarbejder.

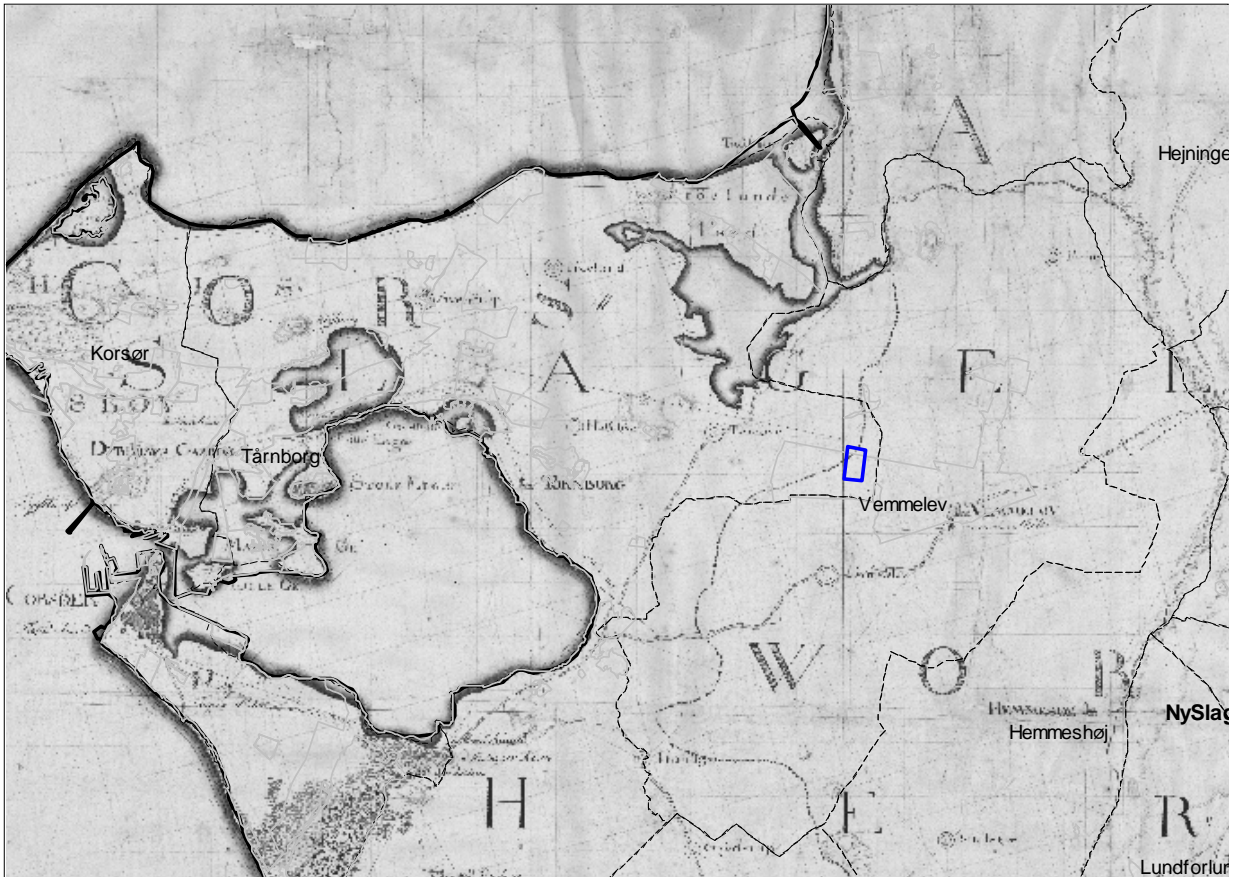
I alt er som nævnt 6.505m² undersøgt, og de fordeler sig med henholdsvis 1790 m² ved interesseområde 1, 2303m² ved interesseområde 2 og 2.412 m² ved interesseområde 3.

5. Landskabet

Sagsarealet findes på 4-cm kort 1412 IV NØ.

Selve området, der højdemæssigt stiger svagt mod syd, er overordnet et meget fladt område, hvilket tydeligt bekræftes af de af landmåleren indmålte målepunkter, hvor Z-koordinaten (højdekoten) befinder sig i intervallet kote 2,1 til 3,5 meter o. D.N.N. for samtlige de indmålte punkter ved de tre interesseområder.

Ca. midt på sagsarealet findes en bevokset vandholdig remise, der er en delvis opfyldt gl. mergelgrav.

Udsnit af konceptkortet fra ca. 1770 (kort: 15b2).

Sagsarealet til SVM 01258 indsat med blå indramning lidt til højre for billedets midte.

Bemærk især den forholdsvis nære beliggenhed til det gl. fjordsystem nord for "Tierebye".

Tjæreby lå således helt frem til sidste halvdel af 1800-tallet umiddelbart syd for fjordbunden.

Indtil de store inddæmningsarbejder fandt sted omkring ca. 1860 var der kun ca. en kilometer fra inderfjorden til det ved denne undersøgelse undersøgte område (se kortudsnittet herover). En topografi som nok kun få af de mange tusinde trafikanter der i dag dagligt passerer området med tog eller bil tænker over.

I denne sammenhæng er det vigtigt at påpege, at vi har registreret en del jernalderbebyggelser m.v. i lokalområdet i de senere år – primært under den nyetablerede udstykning ved "Vejsgårdsparken" mod syd og på de to Spæncomgrunde der mod vest støder op til det i denne rapport undersøgte område (jvf. journalnumrene SVM 2003050, SVM 2004052, SVM 2005032, SVM 2005048, SVM 2005063 og senest SVM 01045 & SVM 01137). Vi er således ved at danne os et langt klarere arkæologisk overblik over den bebyggelse, der har eksisteret i dette område i jernalderen, og som vi for blot få år siden intet kendskab havde til.

Fra arealet mod vest hvor nu den nye Spæncom støbehal ligger, har vi fået foretaget C-14 dateringer på tilsvarende jernalderhuse. Resultaterne herfra viser, at de på dette areal fundne bebyggelsesspor (der er tydelige paralleller til de ved denne undersøgelse fundne) har fungeret i sene del af Førromersk jernalder, d.v.s. i perioden op til Kr. fødsel (se indsatte tidstavle nedenfor).

7. Udgravningens data

Undersøgelsen af de tre interesseområder blev foretaget i perioden 23. marts til 24. april 2009. De arkæologiske udgravninger er betalt af bygherre. Udgravningerne er foretaget af Sydvestsjælland Museum, der opbevarer originaldokumentation, foto og genstande under journalnummeret SVM 01258. Det gælder dog ikke dyrekogler, som efterfølgende bliver opbevaret på Zoologisk Museum i København.

8. Udgravningens metode

Med en større gravemaskine på bæltet påmonteret en to meter bred rabatskovl (planérskovl) afrømmede vi muldlaget i de tre arkæologiske interesseområder.

Vi startede i den østlige del af felt 2, og muldafrømmede derefter hele dette felt i én arbejdsgang i vestlig retning. Årsagen til at vi startede ved felt 2 var, at vi ønskede at undersøge og frigøre dette område først, idet det lå mest i vejen for det kommende jordarbejde i forbindelse med nedlægning af den nye kloakledning til udstykningsområdet.

Derefter gæntog vi samme arbejdsgang ved henholdsvis felt 3 og felt 1, således at de tre felter var helt frilagt, dvs. muldafrømmet, og selve maskinarbejdet færdiggjort d. 2. april 2009.

Rent metodisk afgravedes muldlaget lagvist indtil der fremkom ren undergrund/råjord.

De fremkomne nedgravninger i undergrunden (såkaldte arkæologiske anlæg) blev indridset og nummereret, hvorefter stort set samtlige anlæg blev udgravet ("snittet") med håndværktøj som skovl og spade. Ved dette arbejde fremkom en del arkæologisk fundmateriale, der efterfølgende er rengjort og nummereret med fundnumrene X-1 til X-22.

Fra samtlige stolpehuller og andre interessante nedgravninger blev udtaget i alt 70 jordprøver. Jordprøvernes størrelse var selvfølgelig afhængig af de enkelte anlægs bevaringsgrad (nedpløjning/dybde) således, at de i størrelse varierer fra få til ca. 15-20 liter. Jordprøverne er efterfølgende blevet vandsoldet/floteret på museet i sold med maskestørrelse på 0,5mm. Herved udskilles tilstedeværende forkullede korn/frø samt trækulsstykker m.v., der efterfølgende kan anvendes til undersøgelse for tilstedeværende af bevarede plantelevn fra husenes funktionstid (makrofossilanalyse).

Evt. tilstedeværende plantemateriale vil derefter efter udvælgelse kunne anvendes til C-14 datering af det pågældende fundsted (nedgravning/anlæg).

Udførlig beskrivelse af de enkelte anlæg med snitretninger osv. er foretaget på de relaterende arbejdstegninger i A-3 format, og hovedparten af anlæggene er profilttegnet i størrelsesforholdet 1:20. På tegningerne er også påført oplysninger omkring fyld, undergrund samt diverse øvrige observationer ved de registrerede anlæg. Der foreligger i sagen ialt 51 sådanne arbejdstegninger på vandfast tegnefolie i A-3 format. De første 29 er dog fra forundersøgelsen i januar måned.

Med hensyn til det foretagne tegne- og indmålingsarbejde blev nedsat i alt 31 målepunkter i forbindelse med de tre udgravningsfelter. Efterfølgende blev punkterne indmålt med GPS af

landmåler, således at felterne kunne behandles i GIS-programmet MapInfo og derefter indlægges på matrikelkortet. Oversigtsplaner med felternes indhold kan ses i bilag 1, 2 og 3, der indeholder dette materiale i fast målestoksforhold (1:200) inkl. tegnforklaring til de registrerede bebyggelsesspor. Fra undersøgelsen foreligger 62 farvedias og 81 digitale arbejdsfotos (hvoraf de seks første er fra forundersøgelsen) og 31 digitale fotos af genstandsmaterialet. Desuden foreligger lidt håndskrevne dagbogsnotater.

9. Dataliste

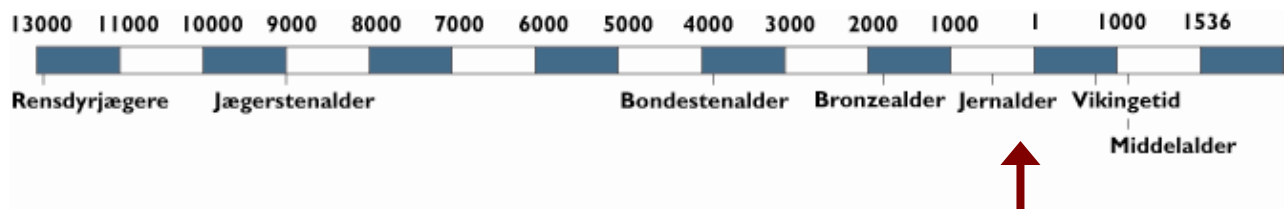
Undersøgelsen er gennemført af Sydvestsjælland Museum, Sorø.

Alt originalmateriale forefindes på Sydvestsjælland Museum under journalnummeret SVM 01258.

Fundmaterialet vil tilsvarende blive opbevaret på museet, bortset fra faunamaterialet, der vil blive uddeponeret til Zoologisk Museum i København.

Rapportmaterialet bliver efterfølgende indlagt i Museernes Udgravnings Database (MUD).

10. Tidstavle

Jernalderen er tidsperioden fra ca. 500 f. Kr. til ca. 800 e. Kr. Perioden er for det danske materiale yderligere opdelt i de tre hovedperioder: Førromersk (tidligere keltisk) jernalder, Romersk jernalder og Germansk jernalder ud fra de kulturområder, der mest påvirkede den enkelte tidsperiode.

Fornyelsen var, at mange redskabstyper nu kunne fremstilles af jern. Der *er* forekomster af jern i Danmark i form af såkaldt myremalm i gamle vådområder m.v. der af vekslende kvalitet findes i hele landet. At udvinde jernet af myremalmen kræver en længere udvindingsproces, som det tog lang tid at lære og jernet bliver ikke helt så godt, som importeret jern udvundet af mere regulær jernmalm.

11. Litteratur.

Litteraturliste:

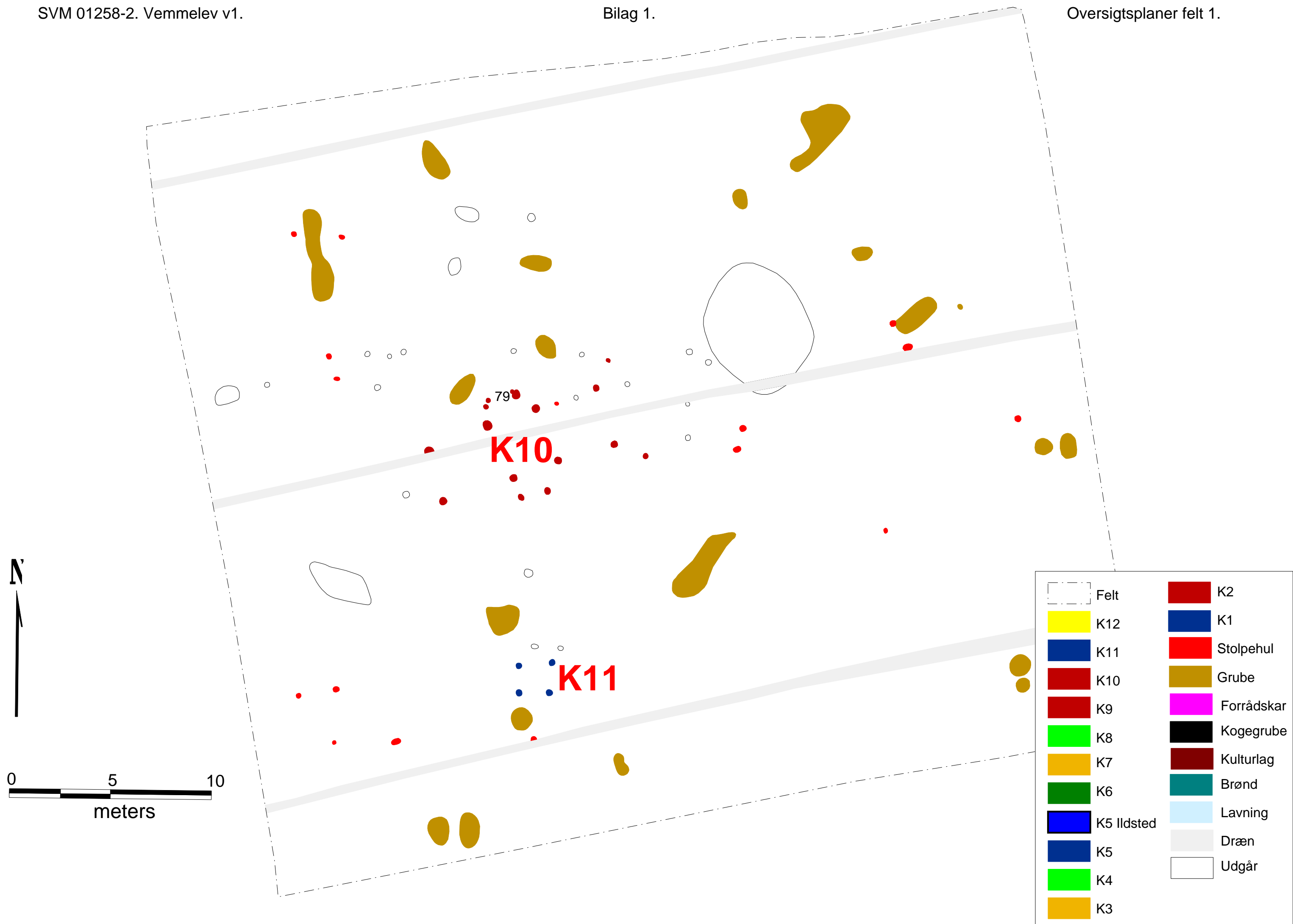
Brøndsted, J. 1960. *Danmarks Oldtid 3. Jernalderen*. 2. udg. København.

Fabech, C. & J. Ringtved 1999. *Settlement and Landscape: proceedings of a conference in Århus, Danmark, May 4-7 1998*. Jutland Archaeological Society. Højbjerg.

Jensen, J. 2003. *Danmarks oldtid. Ældre Jernalder 500 f.Kr.-400 e.Kr.* Gyldendal
- 2004. *Danmarks oldtid. Yngre Jernalder og Vikingetid 400 e.Kr.-1050 e.Kr.* Gyldendal.

Mortensen, P. & B.M. Rasmussen (eds) 1988. *Fra Stamme til Stat i Danmark 1. Jernalderens stammesamfund*. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter XXII
- (eds) 1991. *Fra Stamme til Stat i Danmark 2. Høvdingesamfund og Kongemagt*. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter XXII.

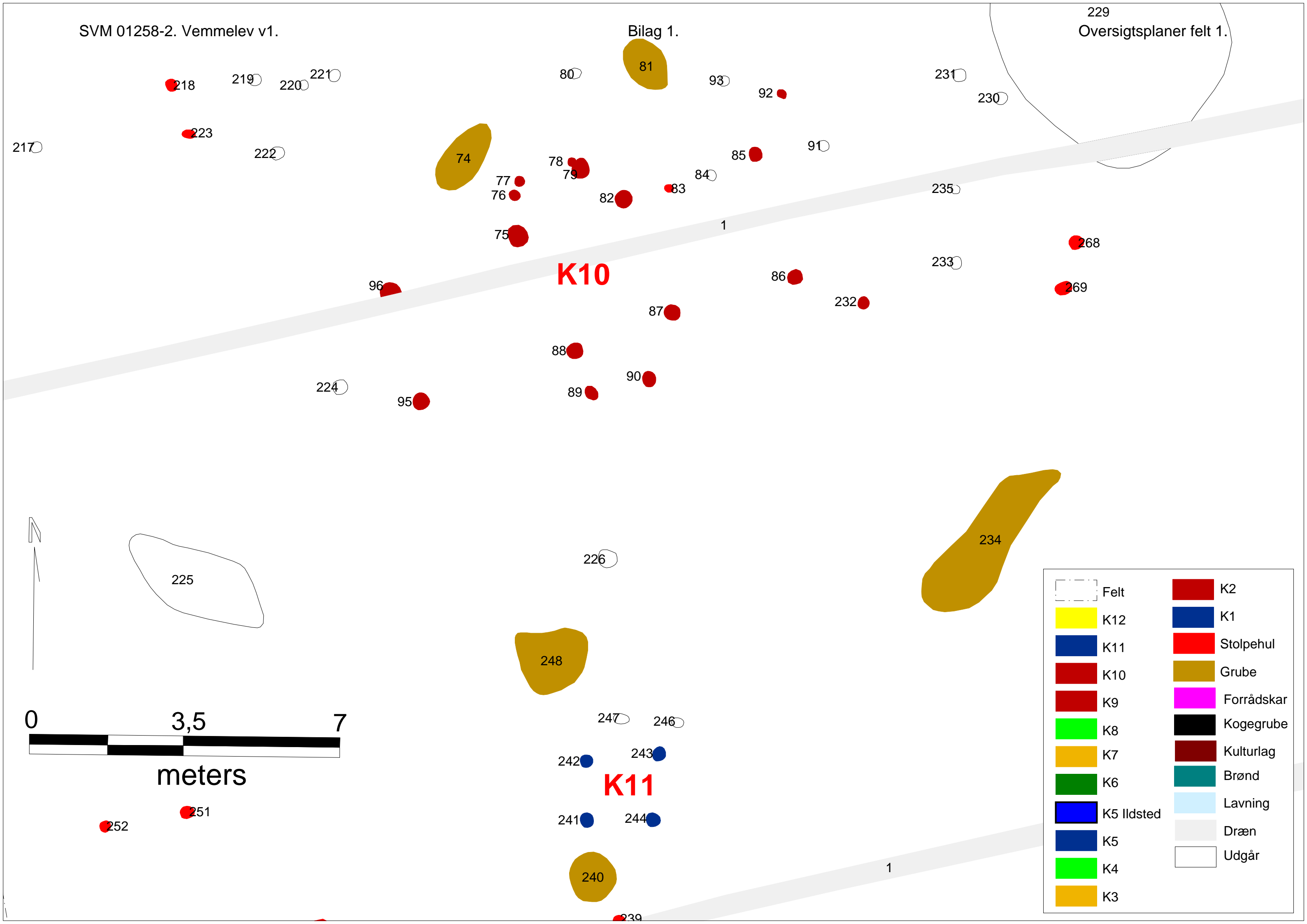
Nationalmuseet 1987. *Danmarks Længste Udgravning. Arkæologi på naturgassens vej 1979-1986*. København.

SVM 01258-2. Vemmelev v1.

Bilag 1.

229
Oversigtsplaner felt 1.

217

218

219

220

221

223

222

74

77

76

75

78

79

82

88

89

90

224

95

96

K10

87

86

232

226

225

234

248

247

246

242

243

K11

241

244

240

252

251

239

80

81

93

92

231

230

91

1

235

233

268

269

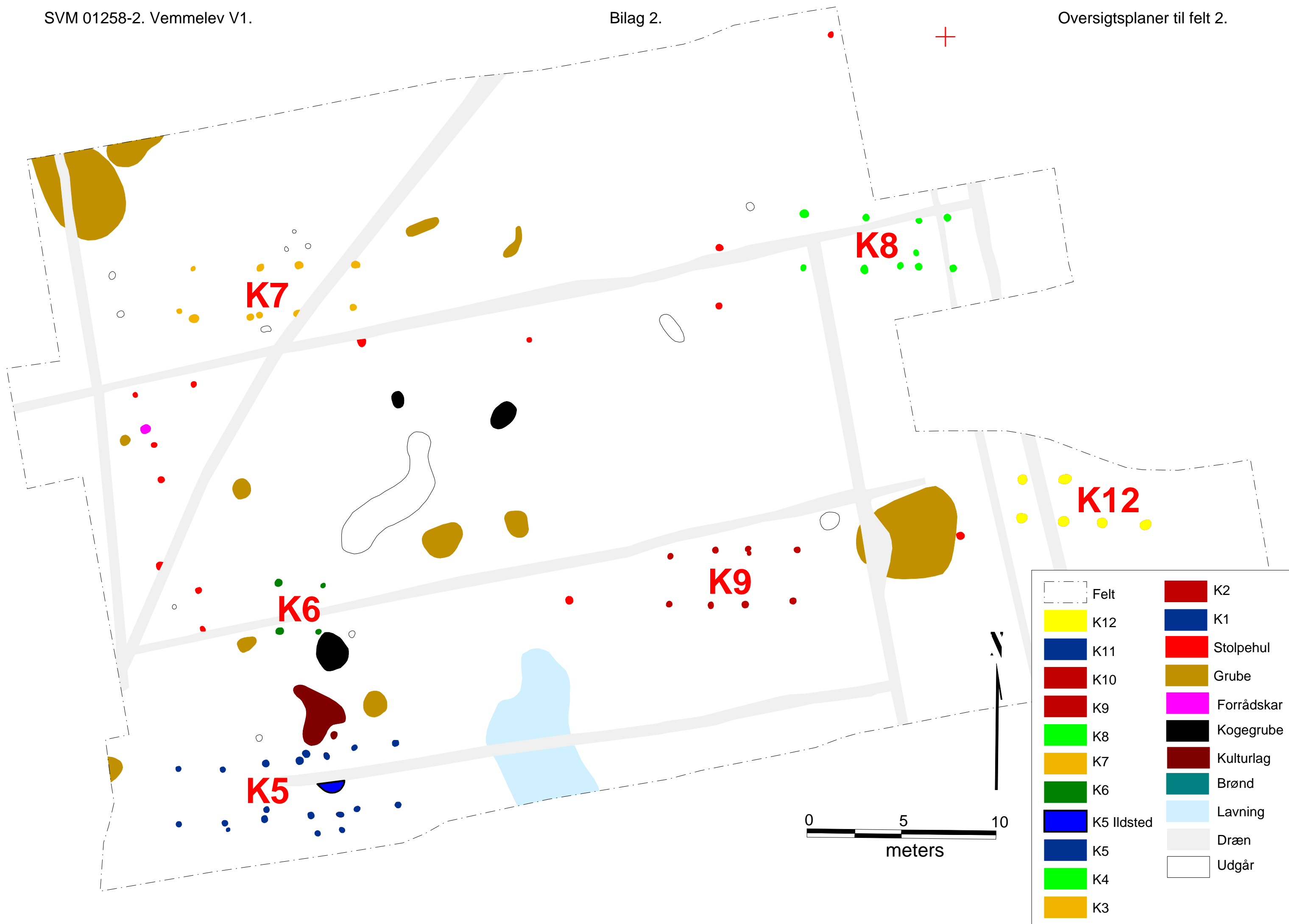
0

3,5

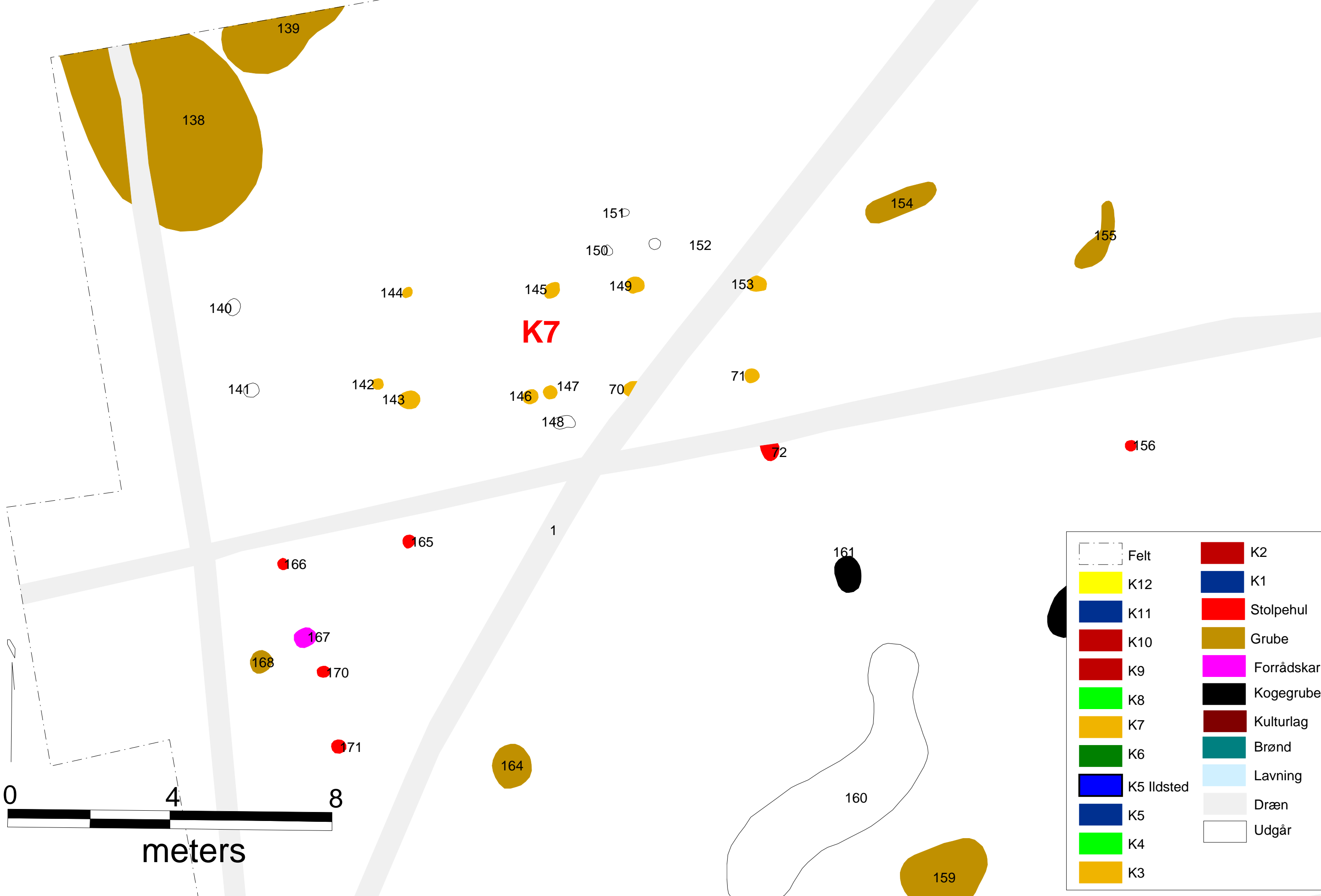
7

meters

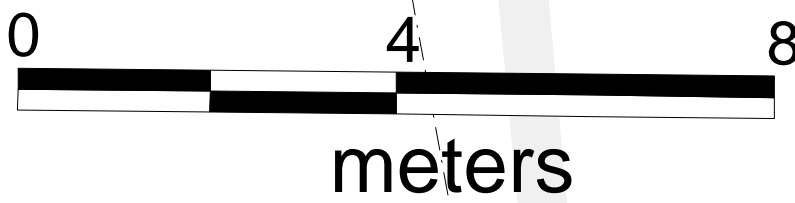
	Felt		K2
	K12		K1
	K11		Stolpehul
	K10		Grube
	K9		Forrådskar
	K8		Kogegrube
	K7		Kulturlag
	K6		Brønd
	K5 Ildsted		Lavning
	K5		Dræn
	K4		Udgår
	K3		

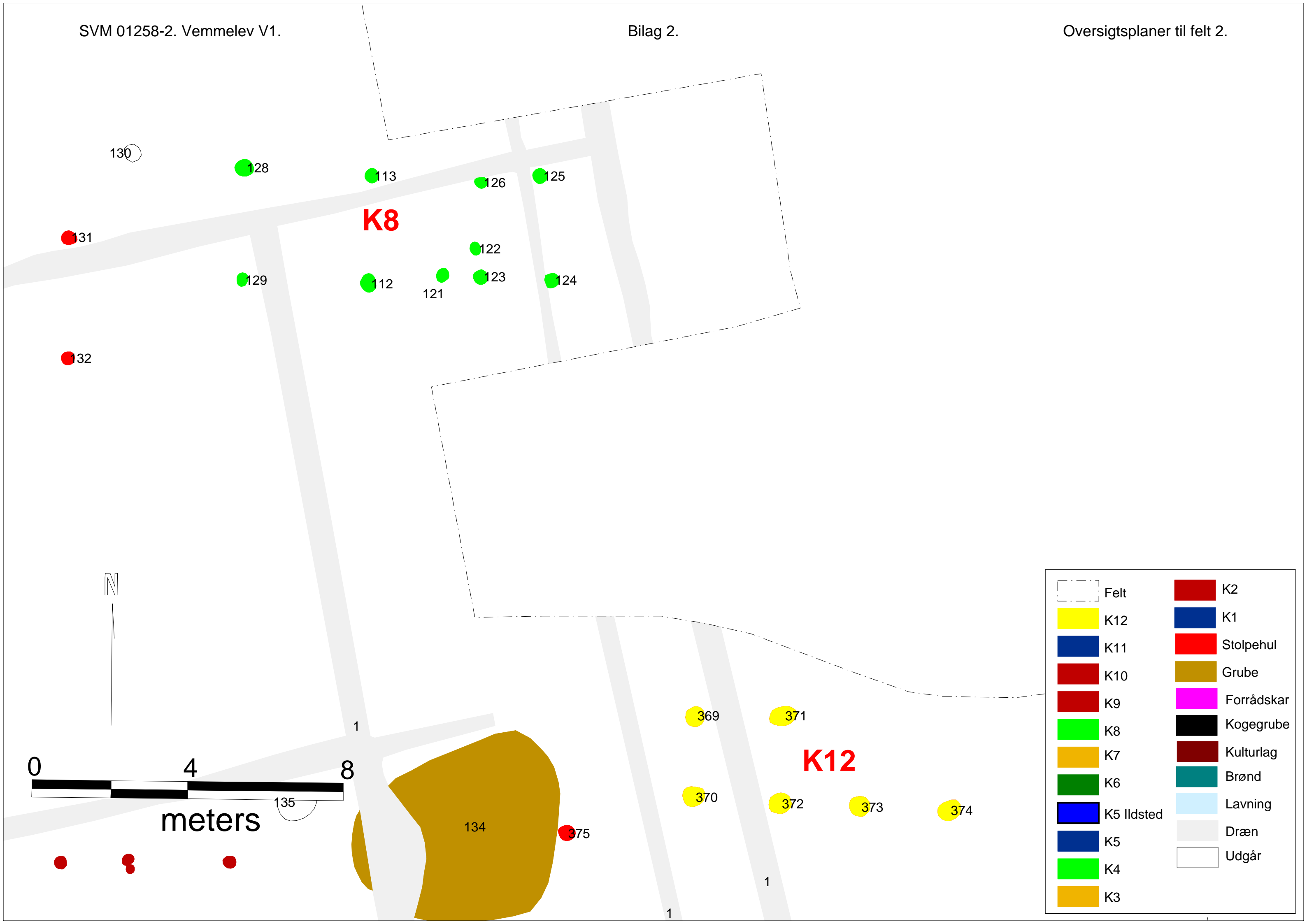
Felt	K2
K12	K1
K11	Stolpehul
K10	Grube
K9	Foredskar
K8	Kogegrube
K7	Kulturlag
K6	Brønd
K5 Ildsted	Lavning
K5	Dræn
K4	Udgår
K3	

K7

	Felt		K2
	K12		K1
	K11		Stolpehul
	K10		Grube
	K9		Fornradskar
	K8		Kogegrube
	K7		Kulturlag
	K6		Brønd
	K5 Ildsted		Lavning
	K5		Dræn
	K4		Udgår
	K3		

130

128

113

126

125

K8

131

129

112

121

122

123

124

132

N

0 4 8

meters

135

1

134

375

369

371

K12

370

372

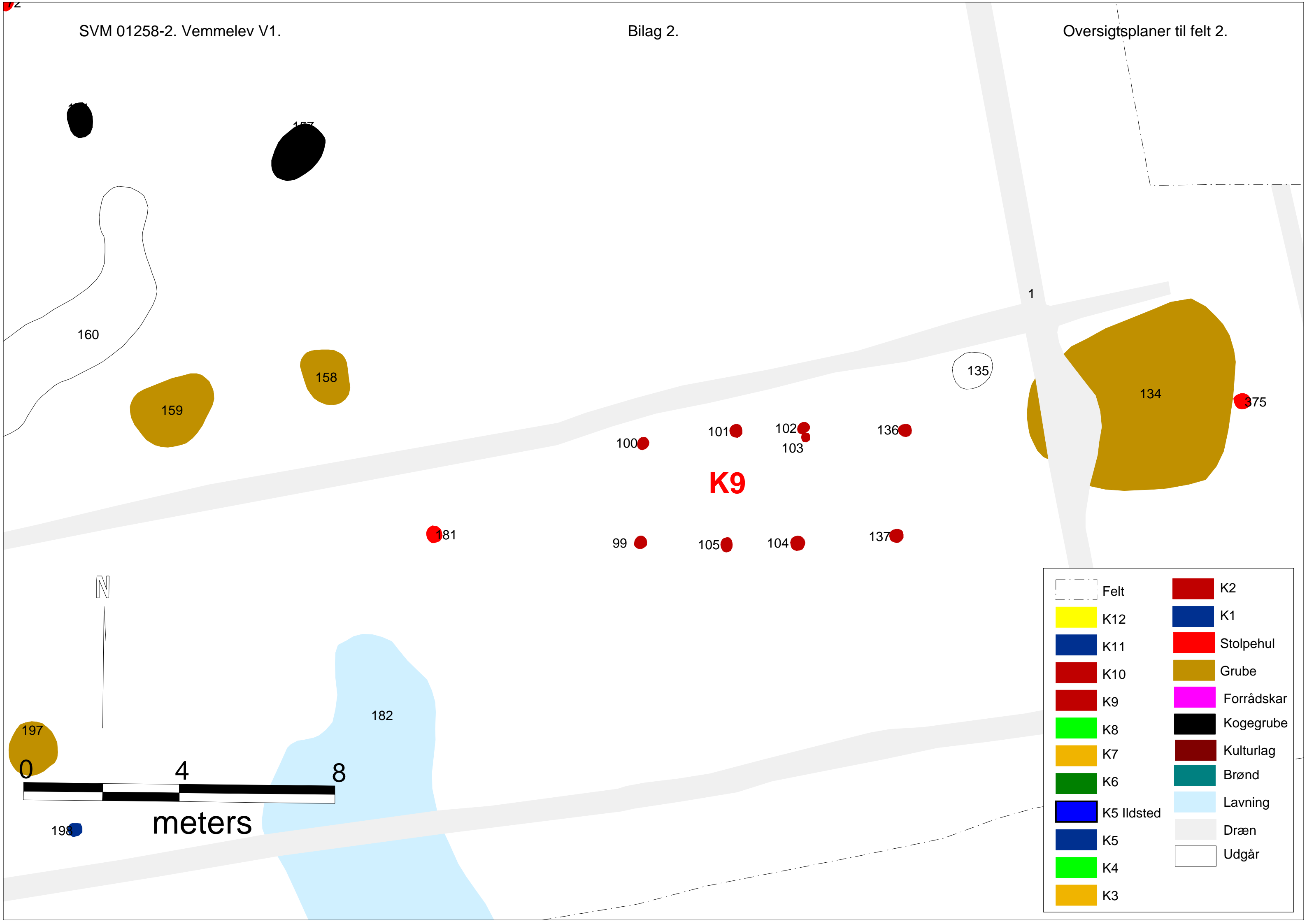
373

374

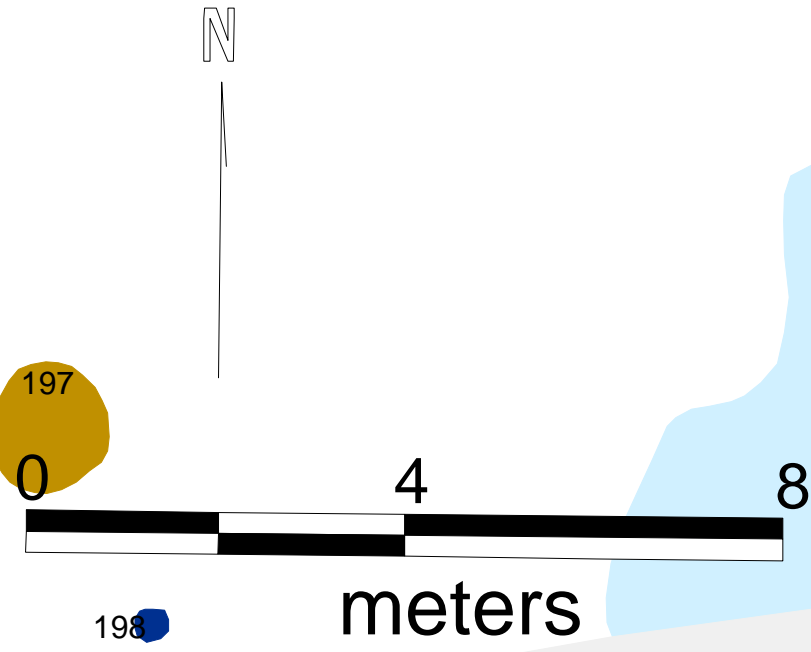
1

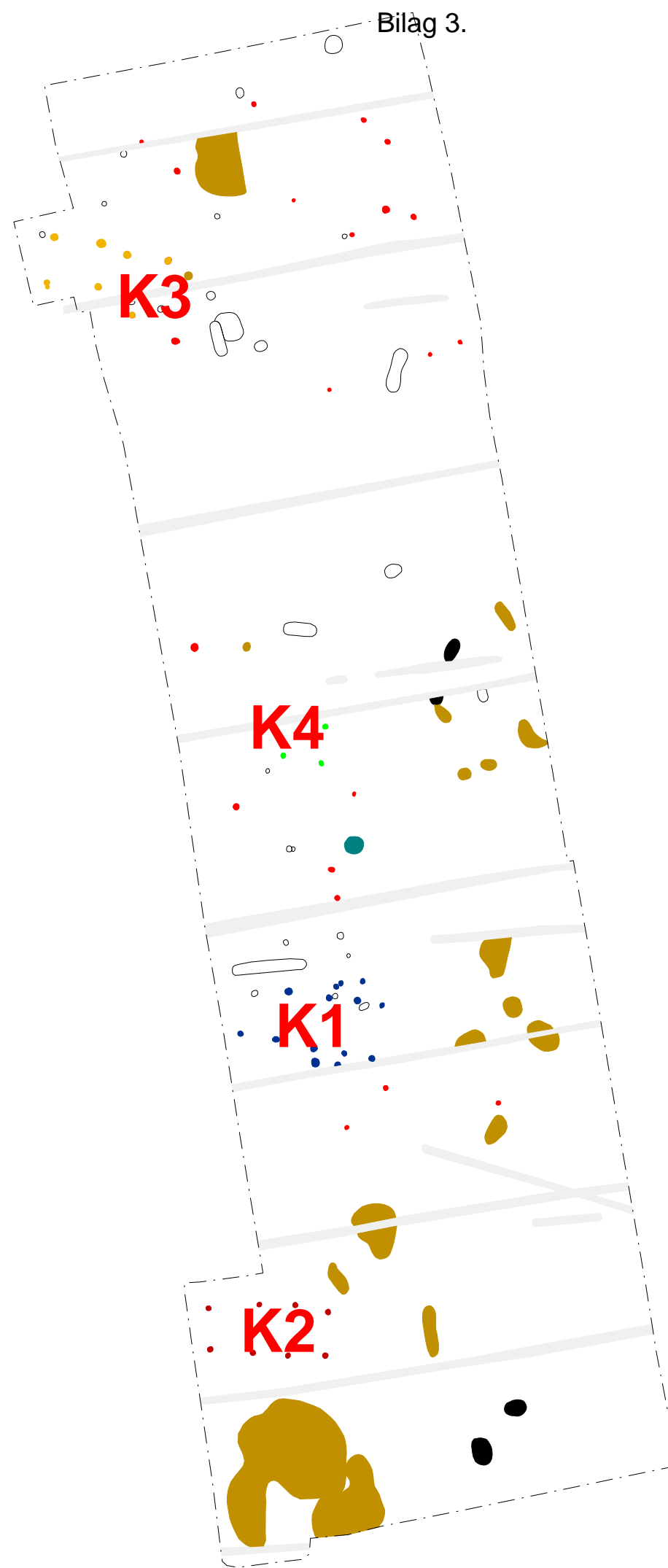
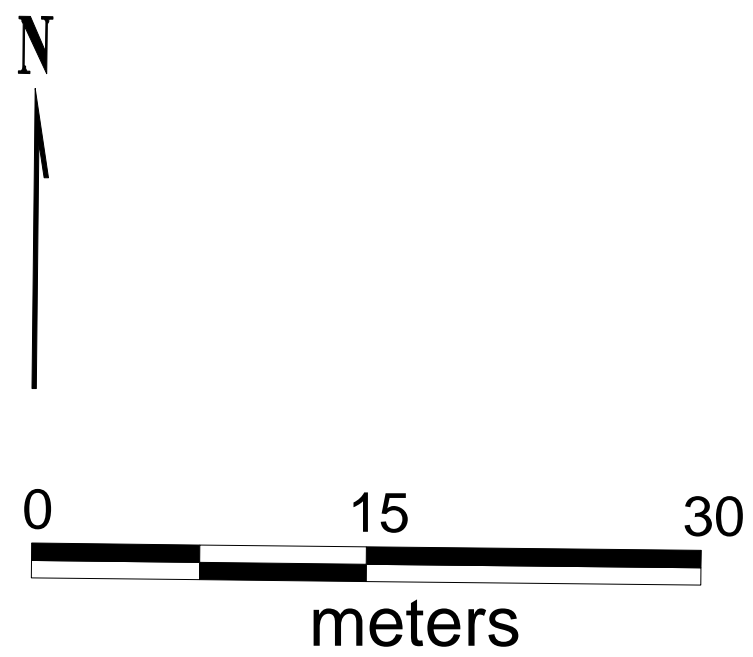
1

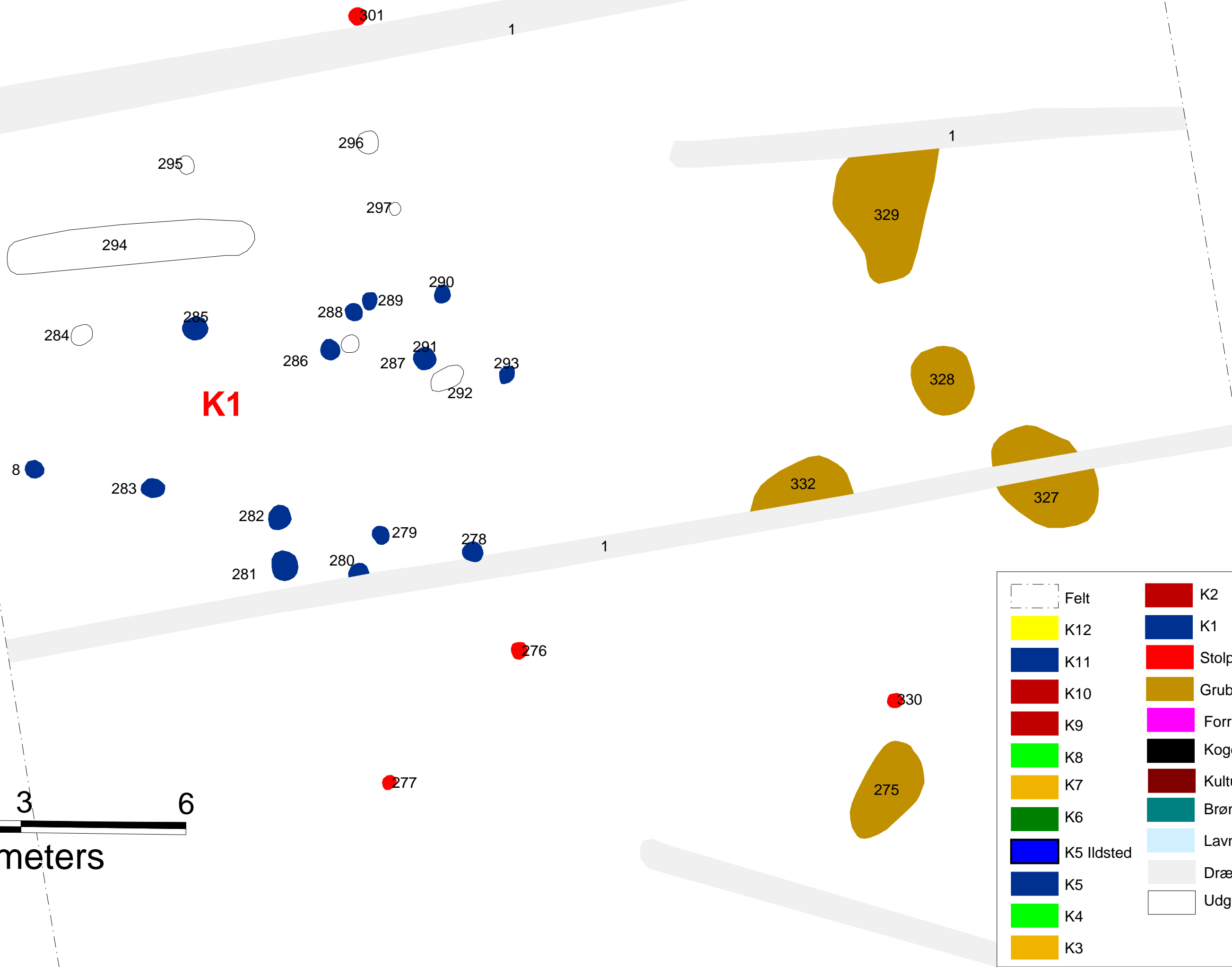
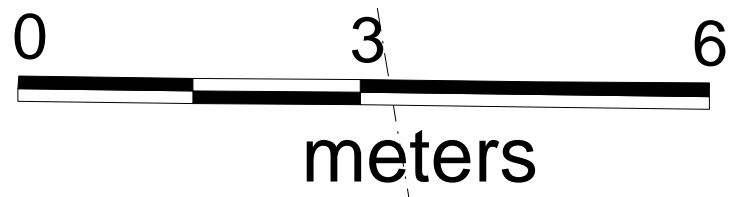
	Felt		K2
	K12		K1
	K11		Stolpehul
	K10		Grube
	K9		Forrådskar
	K8		Kogegrube
	K7		Kulturlag
	K6		Brønd
	K5 Ildsted		Lavning
	K5		Dræn
	K4		Udgår
	K3		

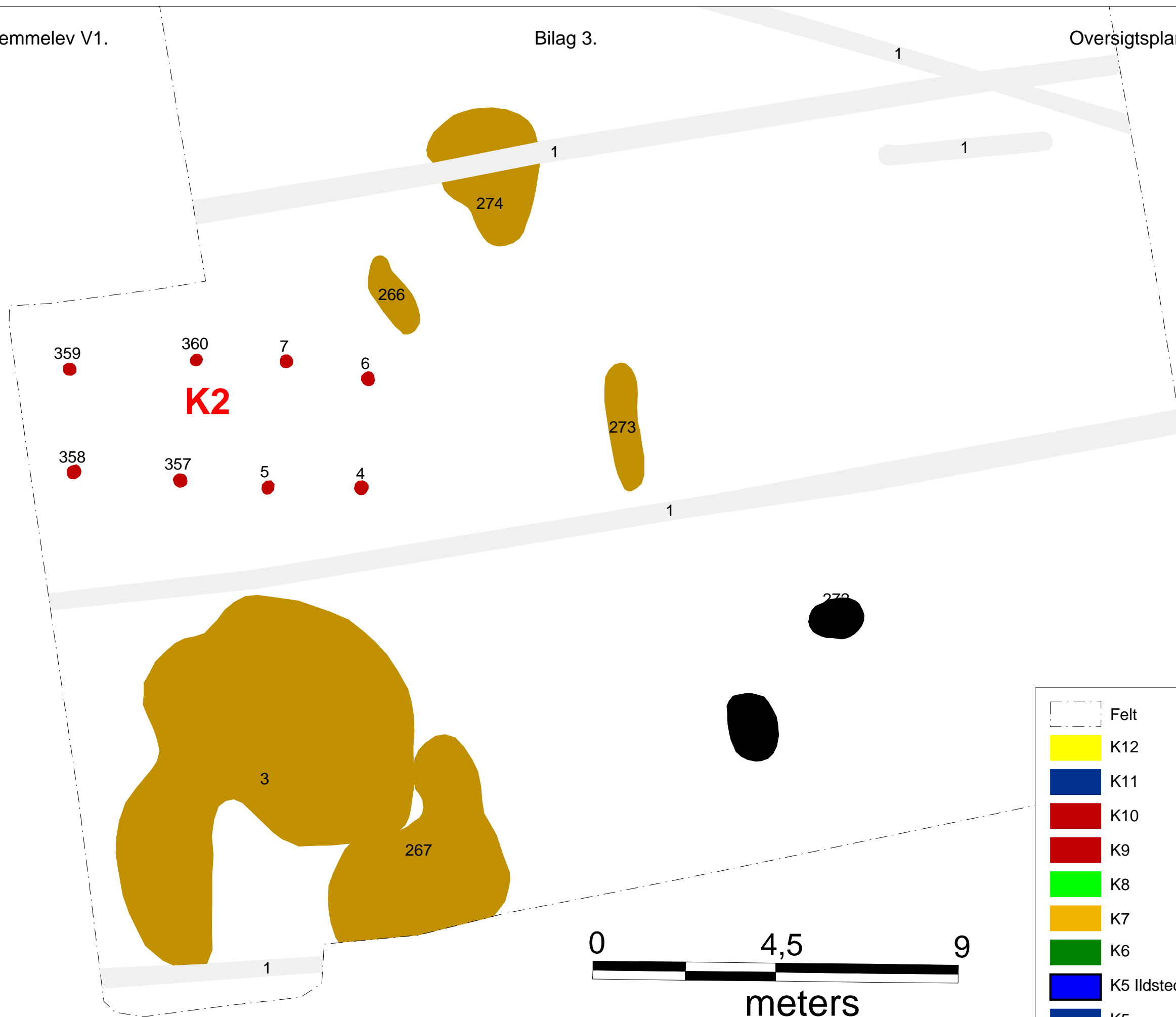
	Felt		K2
	K12		K1
	K11		Stolpehul
	K10		Grube
	K9		Forrådskar
	K8		Kogegrube
	K7		Kulturlag
	K6		Brønd
	K5 Ildsted		Lavning
	K5		Dræn
	K4		Udgår
	K3		

	Felt		K2
	K12		K1
	K11		Stolpehul
	K10		Grube
	K9		Forrådskar
	K8		Kogegrube
	K7		Kulturlag
	K6		Brønd
	K5 Ildsted		Lavning
	K5		Dræn
	K4		Udgår
	K3		

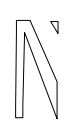
meters

	Felt		K2
	K12		K1
	K11		Stolpehul
	K10		Grube
	K9		Forrådskar
	K8		Kogegrube
	K7		Kulturlag
	K6		Brønd
	K5 Ildsted		Lavning
	K5		Dræn
	K4		Udgår
	K3		

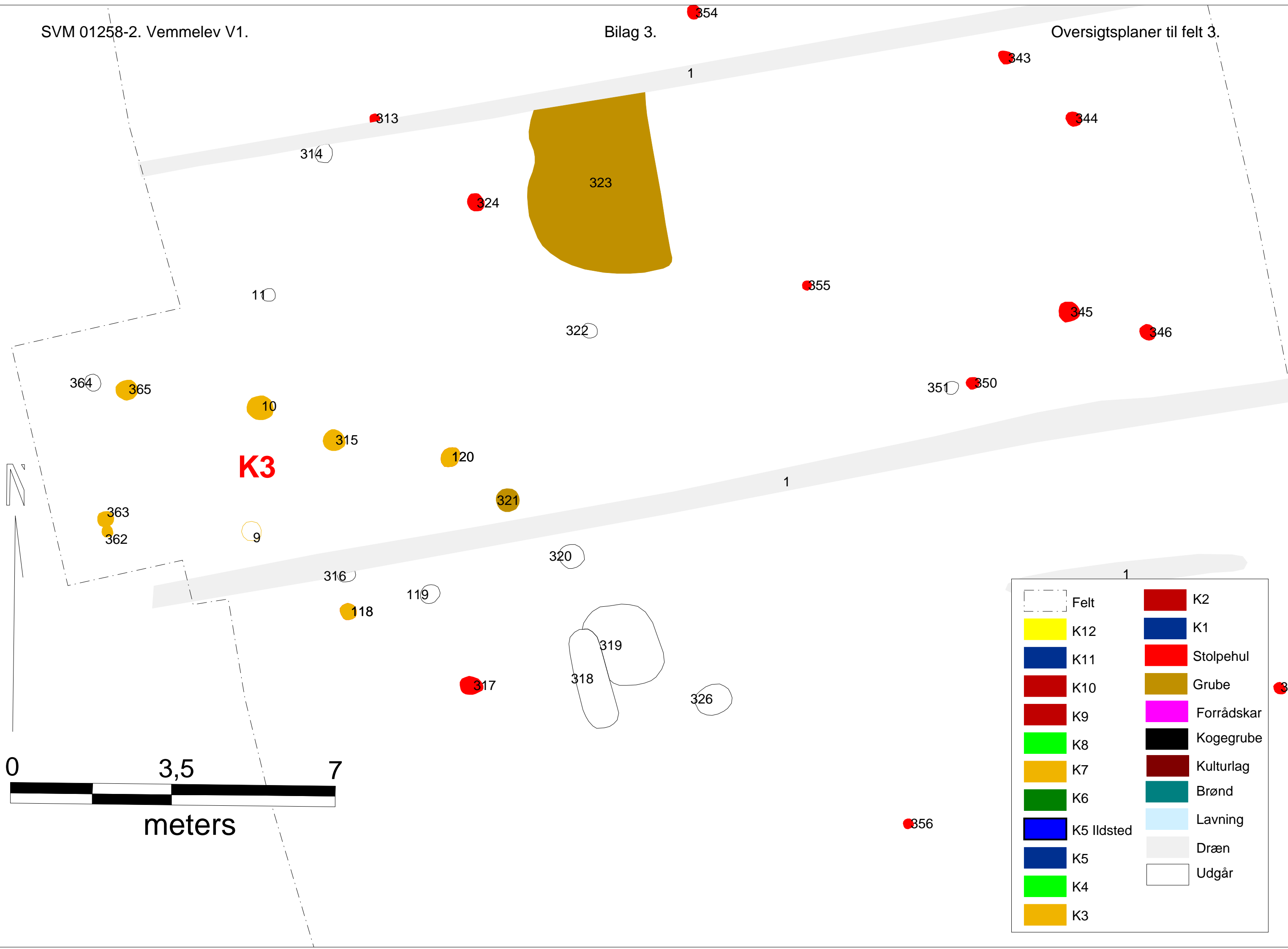
SVM 01258-2. Vemmelev V1.

Bilag 3.

Oversigtsplaner til felt 3.

meters

	Felt		K2
	K12		K1
	K11		Stolpehul
	K10		Grube
	K9		Forrådskar
	K8		Kogegrube
	K7		Kulturlag
	K6		Brønd
	K5 Ildsted		Lavning
	K5		Dræn
	K4		Udgår
	K3		

36

